

Kurkistus

esikoululaisten kielimaailmaan

Mitä kieliä esikouluikäiset lapset osaavat? Mitä kieliä he haluaisivat vielä oppia ja miksi? Keneltä ja missä he ovat oppineet osaamiaan kieliä? Entä millaista kielen oppiminen heidän mielestään on? Näihin kysymyksiin lähdimme etsimään vastauksia.

TEKSTI TEIJA KANGASVIERI, KARITA MÄRD-MIETTINEN JA ELISA KUUSELA
KUVAT EETU JA LEEVI

Tutkimuksemme tavoitteena oli kartoittaa esikouluikäisten lasten käsityksiä kielten oppimisesta. Tutkimusaihe on tuore, sillä monikielisyttä ei ole juurikaan käsitelty lapsinäkökulmasta aiemmin. Tähän mennessä on selvitetty lähinnä koululaisten ja opiskelijoiden käsityksiä omasta kielenoppimisestaan. Nykyään kuitenkin jo esikouluikäisten lasten arki on monikielistynyt. Lapset saavat monikielisiä ja -kulttuurisia kokemuksia esimerkiksi matkustellessaan perheen kanssa ja käyttäessään mediaa. Eri kieliin tutustutaan myös naapurissa asuvien tai samaa päiväkotia käyvien maahanmuuttajalasten välityksellä tai osallistumalla kielikylpyyn, kielipesään tai vieraskieliseen päiväkotitoimintaan. Tästä syystä tutkimuksen tarkoituksena oli käsitysten kautta kurkistaa alle kouluikäisten lasten kielimaailmaan.

Lapset suhtautuvat kieliin **myönteisesti** ja luottavat omaan osaamiseensa, ja heillä on **valtavasti kiinnostusta kielten oppimiseen**.

Lasten ääni kuuluviin

Tutkimuksen lähestymistapa on lapsilähtöinen: lasten käsityksiä on pyritty kuvaamaan lasten näkökulmasta heidän omalla äänellään. Aineiston analyysissa on käytetty fenomenografista otetta. Tämä tarkoittaa sitä, että lasten käsityksiä kielen oppimisesta on kuvattu sellaisina kuin he

itse kokevat eikä niitä ole lähdetty tulkitsemaan aikuisten näkökulmasta. Lapset ovat myös itse saaneet määritellä, minkälainen kielitaito on osaamista.

Tutkimuksen aineisto kerättiin strukturoidulla haastattelulla vuonna 2012 päiväkodeissa Inarissa, Jyväskylässä ja Vaasassa. Lisäksi lapsia pyydettiin piirtämään kuva itsestään oppimassa kieliä ja kertomaan kuvastaan. Tutkimukseen osallistuneet 34 lasta olivat 5–6-vuotiaita, ja osa heistä osallistui koltan saamen kielipesään tai ruotsin kielen kielikylpyyn. Tutkimuksessa lasten käsityksiä tarkasteltiin sekä äidinkielen että vieraiden kielten kautta.

Oppimishaluiset kielten osaajat

Haastattelemamme lapset kokivat osaavansa useita kieliä. Suurin osa lapsista kertoi osaavansa kahta (13/34) tai kolmea (11/34) kieltä. Yhtä (7/34) kieltä osaavilla kieli oli yleensä suomi. Tosin kaikki lapset eivät maininneet suomea osaamiensa kielten joukossa. Lapset eivät ehkä huomanneet ajatella äidinkieltään kielenä, sillä sen omaksumiseen ei välttämättä liity samanlaisia konkreettisia muistikuvia kuin vieraiden kielten oppimiseen. Muutama lapsi kertoi osaavansa jopa neljää tai viittä kieltä.

Haastattelukielenä käytetyn suomen lisäksi kielipesä- ja kielikylpylapsista moni lapsi mainitsi juuri saamen tai ruotsin. Muista kielistä eniten mainintoja sai englanti, jonka lisäksi muutama lapsi koki osaavansa muun muassa espanjaa, saksaa, kreikkaa, ranskaa, thai-kieltä ja arabiaa. Joukkoon mahtui myös pari sellaista kieltä, joiden nimeä lapset eivät haastatteluhetkellä muistaneet tai tienneet.

Esikoululaiset ovat hyvin innostuneita kielistä ja niiden oppimisesta. Englannin lisäksi he haluaisivat oppia lisää kotimaisia kieliä kuten suomea, ruotsia ja kolttasaamea sekä naapurimaiden kieliä kuten norjaa ja venäjää. Muista eurooppalaisista kielistä haluttaisiin oppia espanjaa, saksaa, ranskaa, tanskaa, italiaa ja kreikkaa ja muista kielistä

LASTEN KÄSITYKSET

Kieliverkosto käynnisti vuonna 2012 hankkeen, jossa tutkitaan päiväkotilasten käsityksiä kielitaidosta, kielenoppimisesta ja kielten käyttämisestä. Hanketta on jatkettu vuonna 2014 Kieliverkoston, Vaasan yliopiston pohjoismaisten kielten yksikön ja Jyväskylän yliopiston kielten laitoksen yhteistyönä. Lisätietoja hankkeesta on osoitteessa www.kieliverkosto.fi/tutkimus/#lastenkasitykset. Hanketta johtaa yliopistonlehtori Karita Märd-Miettinen Vaasan yliopistosta, ja tämän artikkelin kirjoittajien lisäksi siinä on mukana muitakin tutkijoita.

jos tulee venäjäläinen niin mä vastaan sille venäjäksi.” Joitakin lapsia tietty kieli kiinnosti siksi, että se oli heidän mielestään kiva, hyvä, erikoinen, ihmeellinen tai ”koska se kuulostaa niin hassulta”.

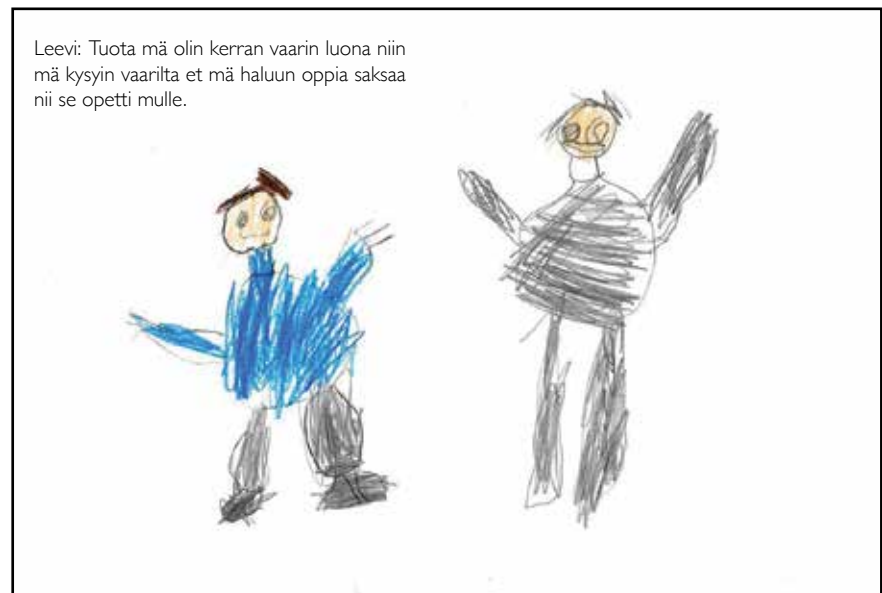
Missä kieliä opitaan?

Lapsilta kysyttiin myös, keneltä tai missä ja miten kieliä opitaan. Vastauksissa korostuivat vanhemmat sekä päiväkotit ja koulu opettajineen. Lapset kertoivat oppineensa kieliä useimmiten perheenjäseniltään, erityisesti äidiltä, mutta myös muilta sukulaisilta ja kavereilta. Oppiminen tapahtui heidän mukaansa niin kotona kuin päivähoi-

Kielimyönteisenä kouluun

Tutkimuksemme perusteella esikouluisten kielimaailma vaikuttaa hyvin monikieliseltä ja he kokevat osaavansa useita kieliä. Lapset suhtautuvat kieliin myönteisesti ja luottavat omaan osaamiseensa, ja heillä on valtavasti kiinnostusta kielten oppimiseen.

Vastauksista näkyy yhtäältä lasten rikas mielikuviutus, mutta toisaalta he osaavat järkevästi perustella, miksi jonkin kielen taito olisi tarpeen. Esikouluikäisten käsitystä kielenoppimisesta voi luonnehtia toiminnallis-funktionaaliseksi, sillä siinä korostuu kielen käyttö ja sosiaalinen vuorovaikutus. Tutkimuksemme vahvistaa oletustam-

japania, kiinaa ja thai-kieltä. Osa kielistä nimettiin paikan eikä kielen nimen mukaan – haluttiin oppia karibiaa tai venetsiaa. Muutama lapsi totesi haluavansa oppia kaikkia maailman kieliä. Joillakin lapsilla oli toiveena oppia leopardin tai koirien kieltä.

Kun lapsilta kysyttiin, miksi he haluaisivat oppia mainitsemiaan kieliä, yleisin perustelu oli matkustelu: ”Jos me mennään Espanjaan nii sitten voidaan puhua espanjaa.” Lapset halusivat osata samoja kieliä kuin perheenjäsenet, ystävät tai sukulaiset, jotta voisivat puhua heidän kanssaan, mutta myös sellaisia kieliä, joilla voisi kommunikoida vieraskielisten kanssa niin kotimaassa kuin ulkomailla: ”Siksi että

dossa tai esikoulussa, sekä sisällä että ulkona ja Suomen lisäksi myös ulkomailla.

Lapset kokivat oppivansa kieltä itse muun muassa opiskelemalla, opettelemalla ja harjoittelemalla mutta myös kuuntelemalla, kysymällä, puhumalla, lukemalla ja miettimällä sekä keksimällä ja leikkimällä. Enimmäkseen lapset kokivat kielenoppimisen olevan kivaa, hauskaa tai helppoa, mutta joidenkin mielestä se oli myös tylsää, vaikeaa tai monimutkaista. Myönteisten kokemusten taustalla oli mahdollisuus puhua eri kieliä ja oppia uusia asioita. Kielteisiin kokemuksiin puolestaan vaikuttivat vähäiset kielikontaktit ja oppimisen hitaus.

me siitä, että nykylapset tutustuvat eri kieliin ja kulttuureihin jo paljon ennen kouluikää, joten kouluun tullessaan heillä on runsaasti kielen oppimiseen ja kieliin liittyviä ajatuksia ja kokemuksia.